

URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tir2023_en.pdf.

10. Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1351-р від 31.12.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1351-2024-%D1%80>.

11. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 526-р від 10.07.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/526-2019-%D1%80>.

References.

1. *Hal'chyn's'kyj, A.S.* (2012). «Regulation of the development of innovative processes at the regional level». *Visnyk Mariu-pol's'koho derzhavnoho universytetu Seriya: Ekonomika*. № 83.

2. *Pryluts'ka, I.* (2012). «Internal and external factors inhibiting the development of innovative entrepreneurship: global practice and domestic realities». *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*. № 136. pp. 57-59.

3. *Fedulova, L.I.* (2017). «Business models of innovative development of trade enterprises». *Scientia fructuosa*. Vol 13. № 3. pp. 48-64. URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/799>.

4. *Tece, D.J., Pisano, G., Shuen, A.* (1997). «Dynamic capabilities and strategic management». *Strategic management journal*. № 18.7. pp. 509-533.

5. *Schumpeter, J.A.* (2003). *The Theory of Economic Development*. Springer. URL: <https://link.springer.com/chapter/10.1007/0-306-48082-4>.

6. (2018). Oslo Manual 2018. Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation. Available at: https://www.oecd.org/en/publications/oslo-manual-2018_9789264304604-en.html.

7. (2021). OECD. The Digital Transformation of SMEs. OECD. Available at: https://www.oecd.org/en/publications/digital-innovation_a298dc87-en.html.

8. *Cusolito, A.P., Lederman, D., Peña, J.* (2020). *The Effects of Digital-Technology Adoption on Productivity and Factor Demand: Firm-Level Evidence from Developing Countries*. World Bank Policy Research Working Paper.

9. (2023). Technology and Innovation Report 2023: Opening Green Windows. UN Trade and Development. Available at: https://unctad.org/system/files/official-document/tir2023_en.pdf.

10. Про схвалення Стратегії тсфрового розвитку інноватсйноі діал'ности Украіны на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України. (2024). [On approval of the Strategy for the Digital Development of Innovative Activity of Ukraine for the period until 2030 and approval of the operational plan of measures for its implementation in 2025–2027: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. № 1351-r dated December 31, 2024. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1351-2024-%D1%80>.

11. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноватсйноі діал'ности на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України. (2019). [On approval of the Strategy for the Development of the Sphere of Innovative Activity for the period until 2030: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. № 526-r dated July 10, 2019.

Abstract.

Shalimova N., Nikolaiev I. Strategic principles of innovative development of enterprises in the conditions of global economic transformation.

The article examines the strategic principles of innovative development of enterprises in the context of global economic transformation. The relevance of the topic stems from the intensification of digitalization, the growth of technological turbulence, the restructuring of global value chains, the greening of the economy, and the increasing role of innovation as a key factor in enterprises' long-term competitiveness. The purpose of the study is to substantiate theoretical provisions and applied approaches to the formation of strategic principles for the innovative development of enterprises in modern conditions of global change. The work uses general scientific and special research methods, in particular the methods of theoretical generalization, system analysis, logical comparison, structural-functional approach, and scientific abstraction. The essence of an enterprise's innovative development is clarified as a continuous, strategically managed process of creating, implementing, and commercializing new knowledge, technologies, products, processes, and business models, aimed at ensuring the business entity's adaptability, sustainability, and competitiveness. The main external factors influencing enterprises' strategic development are identified, including technological acceleration, digitalization, geopolitical instability, the green transition, personnel restrictions, and institutional changes. Key theoretical approaches to the formation of strategic principles for innovative development are summarized, including competitive, resource-based, adaptive, open, and ecosystem approaches. It is substantiated that the innovation strategy is the core of the modern model of enterprise development, as it ensures the coordination of resources, competencies, management decisions, and market opportunities. The key principles of strategic management of innovative development of enterprises are highlighted: strategic orientation, systematicity, adaptability, openness, continuity of innovative renewal, resource and competence provision and orientation on value creation. The practical significance of the results lies in their potential for developing innovative enterprise strategies under conditions of economic instability and post-crisis recovery.

Keywords: innovation policy, entrepreneurship, economic development, innovation activities, innovation potential, challenges of globalization, technoglobalism, digitalization, organizational and economic mechanisms, competitiveness.

Стаття надійшла до редакції / Received 14.12.2025 Прийнята до друку / Accepted 29.12.2025 Опубліковано / Published 19.01.2026

Бібліографічний опис статті:

Шалімова Н.С., Ніколаєв І.В. Стратегічні засади інноваційного розвитку підприємств в умовах глобальної економічної трансформації. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2026. № 1. С. 59-62.

Shalimova N., Nikolaiev I. Strategic principles of innovative development of enterprises in the conditions of global economic transformation. *Actual problems of innovative economy and law*. 2026. No. 1, pp. 59-62.

УДК: 351:336.1; JEL classification: H70, H72, R58

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2026-1-14>

МАЛБОРСЬКИЙ Петро Васильович, аспірант кафедри публічного управління та адміністрування, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, <https://orcid.org/0009-0004-5863-2534>
 ГОЙ Наталія Василівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, <http://orcid.org/0000-0001-7293-6527>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНОЮ СПРОМОЖНІСТЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Маліборський П.В., Гой Н.В. Нормативно-правове забезпечення публічного управління фінансово-бюджетною спроможністю територіальних громад в Україні.

У статті здійснено наукове дослідження нормативно-правового забезпечення публічного управління фінансово-бюджетною спроможністю територіальних громад в Україні в умовах децентралізації та сучасних трансформаційних процесів. Встановлено, що нормативно-правова база, яка охоплює Конституцію України, Бюджетний і Податковий кодекси, закони про місцеве самоврядування та державний бюджет, формує інституційні засади функціонування місцевих фінансів і визначає можливості розвитку громад. Доведено, що фінансова децентралізація сприяла розширенню доходної бази місцевих бюджетів, підвищенню фінансової автономії територіальних громад та ефективності використання ресурсів. Водночас виявлено проблеми, пов'язані з нерівномірністю фінансового забезпечення, залежністю від трансфертів і нестабільністю нормативно-правового середовища. Обгрунтовано, що вдосконалення нормативно-правового забезпечення має бути спрямоване на підвищення стабільності законодавства, прозорості бюджетного процесу, ефективності міжбюджетних відносин та розвитку інструментів фінансового планування і контролю. Визначено доцільність впровадження

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© Маліборський Петро Васильович, Гой Наталія Василівна, 2026

інноваційних фінансових інструментів, зокрема публічно-приватного партнерства, грантового фінансування та цифрових технологій управління. Узагальнено, що ефективне нормативно-правове забезпечення є ключовою передумовою зміцнення фінансово-бюджетної спроможності територіальних громад, підвищення їх конкурентоспроможності та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку в умовах сучасних викликів. Доведено, що важливим напрямом підвищення ефективності публічного управління фінансовими ресурсами є впровадження середньострокового бюджетного планування, програмно-цільового методу та цифровізації бюджетних процесів, що забезпечує підвищення обґрунтованості управлінських рішень, прозорості використання коштів і підзвітності органів місцевого самоврядування. Встановлено, що інтеграція цифрових інструментів у систему управління фінансами громад сприяє оптимізації бюджетного процесу, зменшенню адміністративних витрат та підвищенню якості надання публічних послуг.

Ключові слова: публічне управління, сталий розвиток, регіон, нормативна база, спроможність територіальних громад, система публічного управління, розвиток територіальних громад, реформа, фінансово-бюджетна спроможність, податкові надходження, доходи громад, витрати.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Поглиблення процесів децентралізації в Україні супроводжується трансформацією системи публічного управління та зростанням ролі територіальних громад у забезпеченні соціально-економічного розвитку на місцевому рівні. В умовах воєнних викликів, необхідності післявоєнного відновлення та поступової інтеграції до європейського простору особливого значення набуває формування ефективного нормативно-правового середовища, яке забезпечує належний рівень фінансово-бюджетної спроможності територіальних громад як основи їх сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності.

Фінансово-бюджетна спроможність територіальних громад характеризується здатністю органів місцевого самоврядування формувати достатній обсяг фінансових ресурсів, здійснювати їх раціональний розподіл та забезпечувати ефективне використання відповідно до стратегічних цілей розвитку. У цьому контексті нормативно-правове забезпечення виступає ключовим системоутворюючим чинником, який визначає джерела формування доходів місцевих бюджетів, регулює механізми міжбюджетних відносин, встановлює принципи бюджетного процесу та забезпечує інструменти фінансового контролю, формуючи інституційні передумови для ефективного функціонування системи публічного управління на рівні територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансової децентралізації, забезпечення бюджетної самостійності територіальних громад та формування ефективного нормативно-правового підґрунтя їх розвитку є предметом широкого наукового осмислення як у вітчизняних, так і в зарубіжних дослідженнях.

Проблематика нормативно-правового забезпечення публічного управління фінансово-бюджетною спроможністю територіальних громад знайшла широке відображення у працях вітчизняних науковців і практиків, які досліджують її з позицій правового регулювання, фінансової децентралізації та інституційного розвитку. Зокрема, Б. Панчишин [1] зосереджує увагу на комплексному аналізі чинної законодавчої бази, яка регламентує процеси акумуляції, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів, водночас акцентуючи на наявності прогалин і суперечностей у нормативному полі, що знижують ефективність фінансового забезпечення розвитку громад. Т. Крушельницька [2] нормативно-правове забезпечення розглядає як фундаментальну складову формування фінансової самодостатності громад, особливу увагу приділяючи ролі законодавства у сфері децентралізації, міжбюджетних відносин та розширенню фіскальних прав органів місцевого самоврядування. Авторка обґрунтовує, що ефективна нормативна база є необхідною умовою зміцнення фінансової незалежності територій. Водночас Є. Ананєва [4] акцентує увагу на функціонуванні ключових нормативних актів, зокрема Бюджетного та Податкового кодексів, у частині регулювання фінансової діяльності громад, включаючи механізми міжбюджетних трансфертів, запозичень та управління бюджетними ресурсами. Авторка виявляє низку практичних проблем реалізації законодавчих норм, що ускладнюють забезпечення належного рівня фінансово-бюджетної спроможності громад.

Натомість у статті, присвяченій фінансовій спроможності територіальних громад в умовах децентралізації [4], поєднано економічний і правовий підходи до аналізу, де нормативно-правова база розглядається як основа формування фінансової стійкості громад, а також як інструмент регулювання їх дохідної та видаткової частин бюджету. Автори доводять, що ефективність нормативного регулювання безпосередньо впливає на рівень фінансової спроможності територій.

О. Кириленко, Я. Баранець у матеріалах щодо фінансової спроможності місцевих органів влади [5] та Г. Возняк, Х. Патицька у дослідженні формування бюджету територіальних громад [6] акцентують увагу на практичному застосуванні нормативно-правових актів як інструментів управління фінансовими ресурсами, зокрема через механізми бюджетного планування, затвердження та виконання місцевих бюджетів. Автори підкреслюють роль законодавчої бази у забезпеченні прозорості, підзвітності та ефективності бюджетного процесу.

С. Сембер [7] та Г. Джегур [8], нормативно-правове забезпечення розглядають як ключову правову категорію, що визначає межі фінансової автономії місцевих рад, їх можливості у формуванні доходної бази та реалізації бюджетної політики. Автори акцентують на необхідності чіткого законодавчого розмежування повноважень між різними рівнями влади.

Окремий напрям досліджень представлено у працях О. Жук та інших науковців [9-10], які аналізують нормативно-правові аспекти фінансової політики, міжбюджетних відносин і управління сталим розвитком територіальних громад у контексті євроінтеграційних процесів та воєнних викликів. Зокрема, вони обґрунтовують роль податкової політики як інструменту забезпечення фінансової спроможності, досліджують інноваційні механізми публічного управління, включаючи цифровізацію та аналітичні інструменти, а також акцентують увагу на необхідності адаптації нормативно-правової бази до умов воєнного часу та післявоєнного відновлення.

Таким чином, узагальнення наукових підходів свідчить про те, що нормативно-правове забезпечення фінансово-бюджетної спроможності територіальних громад розглядається як багатовимірна категорія, що охоплює правові, фінансові та інституційні аспекти функціонування системи публічного управління, а також потребує подальшого вдосконалення з урахуванням сучасних трансформаційних викликів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є формування теоретико-методичних засад і здійснення системного аналізу нормативно-правових механізмів публічного управління фінансово-бюджетною спроможністю територіальних громад в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нормативно-правове забезпечення публічного управління фінансово-бюджетною спроможністю територіальних громад в Україні являє собою складно організовану багаторівневу систему, що має ієрархічну структуру та поєднує норми конституційного, бюджетного, податкового й адміністративного права, а також спеціалізовані законодавчі та підзаконні акти, які регламентують діяльність органів місцевого самоврядування. Базовим елементом цієї системи виступають положення

Конституції України, що визначають засади функціонування бюджетної системи, принципи фінансової самостійності громад і гарантії місцевого самоврядування. Водночас ключову роль у практичній реалізації фінансової політики на місцевому рівні відіграють Бюджетний і Податковий кодекси України. Доповнюють цю систему нормативні акти, які встановлюють організаційно-правові основи діяльності органів місцевої влади, а також численні підзаконні документи, що конкретизують процедури складання та виконання бюджетів, здійснення фінансового контролю і звітності, формуючи цілісне регуляторне середовище функціонування місцевих фінансів.

Ключовою складовою цієї системи виступає Бюджетний кодекс України, який закріплює засади функціонування бюджетної системи, зокрема принципи її єдності, автономності, збалансованості, субсидіарності та цільового спрямування фінансових ресурсів. У його межах визначено порядок формування дохідної та видаткової частин місцевих бюджетів, врегульовано процедури їх підготовки, розгляду, затвердження і виконання, а також окреслено механізми міжбюджетних відносин, включаючи інструменти фінансового вирівнювання, такі як дотації та субвенції. Водночас Податковий кодекс України формує фіскальну основу фінансової спроможності територіальних громад, закріплюючи за місцевими бюджетами основні джерела податкових надходжень. Визначальне значення серед них має податок на доходи фізичних осіб, який забезпечує вагому частку доходів, а також місцеві податки і збори, зокрема єдиний податок, плата за землю та податок на нерухоме майно [1]. У сукупності зазначені нормативні положення забезпечують фінансову базу для реалізації повноважень органів місцевого самоврядування та досягнення стратегічних цілей розвитку територій.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [11] відіграє визначальну роль у формуванні інституційного середовища фінансового управління, оскільки встановлює компетенції органів місцевого самоврядування у сфері планування, формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, а також визначає механізми їх відповідальності та підзвітності перед територіальними громадами. Він створює правові передумови для реалізації принципу фінансової

автономії громад, водночас забезпечуючи баланс між децентралізацією фінансових повноважень і державним регулюванням бюджетних процесів. У поєднанні з іншими нормативно-правовими актами цей закон формує комплексну систему управління місцевими фінансами, яка поєднує елементи самостійності та державного контролю.

У процесі реалізації реформи децентралізації в Україні відбулися суттєві трансформаційні зміни у сфері формування фінансово-бюджетної спроможності громад, що проявилися у розширенні їх дохідної бази, підвищенні рівня фінансової автономії та зміцненні ролі місцевих бюджетів у загальній системі публічних фінансів. Передача частини податкових надходжень на місцевий рівень, запровадження прямих міжбюджетних відносин між державним бюджетом та бюджетами об'єднаних територіальних громад, а також удосконалення механізмів фінансового вирівнювання сприяли підвищенню їх фінансової спроможності. Це створило додаткові можливості для реалізації інфраструктурних проєктів, розвитку соціальної сфери, модернізації житлово-комунального господарства та підвищення якості публічних послуг, що надаються населенню.

Водночас проведений аналіз чинної нормативно-правової бази свідчить про наявність системних проблем, які обмежують ефективність публічного управління фінансово-бюджетною спроможністю територіальних громад [3]. До таких проблем належать нестабільність податкового законодавства, що ускладнює довгострокове фінансове планування; недостатня прогнозованість міжбюджетних трансфертів, яка знижує ефективність бюджетного менеджменту; фрагментарність та узгодженість окремих нормативно-правових актів; а також значна диференціація рівня фінансової спроможності громад, особливо у випадку малих та сільських територій, які мають обмежену дохідну базу та високий рівень залежності від державної підтримки.

З метою поглиблення аналітичного обґрунтування виявлених проблем нормативно-правового забезпечення та визначення пріоритетних напрямів підвищення фінансово-бюджетної спроможності територіальних громад доцільно здійснити їх систематизацію у взаємозв'язку з відповідними управлінськими інструментами та очікуваними результатами впровадження (табл. 1).

Таблиця 1

Систематизація напрямів удосконалення нормативно-правового забезпечення фінансово-бюджетної спроможності територіальних громад

Сфера регулювання	Ключовий виклик	Напрямок удосконалення	Інструменти реалізації	Очікуваний результат
Податкове регулювання	Нестабільність податкового законодавства	Гармонізація та стабілізація податкової політики	Закріплення стабільних ставок, розширення місцевих податків	Прогнозованість доходів громад
Міжбюджетні відносини	Залежність від трансфертів	Удосконалення механізмів фінансового вирівнювання	Перегляд формул розподілу дотацій і субвенцій	Зменшення дисбалансів між громадами
Бюджетне планування	Короткостроковість управління	Впровадження середньострокового планування	Бюджетні декларації, стратегічне планування	Підвищення ефективності використання ресурсів
Інституційне забезпечення	Фрагментарність нормативної бази	Уніфікація та систематизація законодавства	Кодифікація норм, узгодження актів	Підвищення керованості системи
Фінансовий контроль	Низький рівень прозорості	Посилення контролю та підзвітності	Аудит, цифрові системи моніторингу	Зменшення неефективних витрат
Інноваційні механізми	Обмеженість ресурсів	Запровадження нових фінансових інструментів	ППП, гранти, муніципальні запозичення	Розширення фінансової бази громад

Джерело: систематизовано авторами [4–5]

Представлена систематизація дозволяє обґрунтувати, що підвищення фінансово-бюджетної спроможності територіальних громад потребує комплексного вдосконалення нормативно-правового забезпечення, яке має охоплювати як фіскальні, так і інституційні та управлінські аспекти. Комплексна реалізація окреслених напрямів забезпечить зміцнення стабільності дохідної бази територіальних громад, підвищення результативності використання бюджетних коштів і скорочення міжрегіональних диспропорцій, що в підсумку сприятиме формуванню фінансово спроможних та конкурентоспроможних територій в умовах сучасних трансформацій.

За таких обставин особливої ваги набуває досягнення збалансованості місцевих бюджетів, що передбачає раціональне узгодження доходів і видатків, підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, а також активне застосування сучасних інструментів бюджетного планування та управління. До таких інструментів належать програмно-цільовий метод бюджетування, який дозволяє орієнтувати бюджетні витрати на досягнення конкретних результатів, середньострокове бюджетне планування, що забезпечує стратегічну узгодженість фінансової політики, а також системи внутрішнього та зовнішнього фінансового

контролю, спрямовані на підвищення прозорості та підзвітності використання публічних коштів [6].

Вагомим напрямом модернізації нормативно-правового забезпечення виступає адаптація національного законодавства до європейських стандартів у сфері управління публічними фінансами, що передбачає інтеграцію принципів прозорості, відкритості, результативності та підзвітності бюджетного процесу, а також імплементацію сучасних управлінських практик у сфері використання фінансових ресурсів на місцевому рівні. Особливої актуальності ці процеси набувають у контексті європейської інтеграції, яка зумовлює необхідність трансформації національної системи публічного управління відповідно до інституційних та функціональних вимог Європейського Союзу.

Системне узагальнення отриманих результатів дає підстави стверджувати, що нормативно-правове забезпечення публічного управління фінансово-бюджетною спроможністю територіальних громад є визначальним чинником їх сталого розвитку, оскільки воно формує умови мобілізації фінансових ресурсів, визначає механізми їх перерозподілу, рівень фінансової автономії та ефективність бюджетного управління. Водночас сучасні виклики, пов'язані з воєнним станом, макроекономічною нестабільністю та потребами післявоєнної відбудови, актуалізують необхідність переосмислення існуючих підходів до регулювання місцевих бюджетних процесів. У цьому контексті особливого значення набуває розроблення та впровадження нових інструментів підтримки територіальних громад, що включають диверсифікацію дохідної бази, удосконалення механізмів міжбюджетного регулювання, поглиблення фінансової децентралізації та застосування інноваційних фінансових інструментів, спрямованих на підвищення їх фінансової стійкості та довгострокової конкурентоспроможності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження встановлено, що нормативно-правове забезпечення публічного управління фінансово-бюджетною спроможністю територіальних громад в Україні становить складну міждисциплінарну науково-прикладну проблему, яка формується під впливом процесів децентралізації, трансформації системи публічних фінансів, посилення ролі місцевого самоврядування у забезпеченні соціально-економічного розвитку, а також необхідності адаптації до умов воєнного стану та післявоєнної відбудови. Виявлено, що сучасний розвиток територіальних громад характеризується значною диференціацією рівня фінансової спроможності, нестійкістю дохідної бази, залежністю від міжбюджетних трансфертів і

наявністю інституційних та нормативних обмежень, які ускладнюють ефективне управління фінансовими ресурсами. У цьому контексті нормативно-правове забезпечення виконує функцію ключового системоутворюючого інструменту, що визначає засади формування доходів, структуру видатків, механізми бюджетного вирівнювання та принципи функціонування місцевих бюджетів, забезпечуючи узгодження державних пріоритетів із потребами територіальних громад.

Встановлено, що функціонування нормативно-правової системи у сфері фінансового забезпечення територіальних громад створює необхідне інституційне підґрунтя для управління місцевими фінансами, однак її практична реалізація супроводжується низкою системних викликів, зокрема фрагментарністю законодавства, недостатньою передбачуваністю бюджетної політики, нестабільністю податкових надходжень і нерівномірністю фінансового розвитку територій. Доведено, що існуючі механізми міжбюджетних відносин, попри їх трансформацію в умовах децентралізації, не повною мірою забезпечують належний рівень фінансової автономії громад, що зумовлює необхідність удосконалення інструментів бюджетного регулювання, оптимізації розподілу фінансових ресурсів і впровадження підходів довгострокового фінансового планування. Особливу роль у цьому процесі відіграє застосування сучасних методів бюджетного менеджменту, зокрема програмно-цільового підходу, середньострокового бюджетування та цифровізації фінансових процесів, що сприяє підвищенню прозорості, підзвітності та ефективності використання публічних коштів.

Отже, узагальнення результатів дослідження дає підстави стверджувати, що нормативно-правове забезпечення є фундаментальним елементом формування фінансово-бюджетної спроможності територіальних громад і визначає їх здатність до самостійного розвитку, ефективного використання ресурсів та досягнення стратегічних цілей. Його подальше вдосконалення має базуватися на системному підході, що передбачає гармонізацію законодавства з європейськими стандартами, підвищення стабільності та прогнозованості нормативного середовища, модернізацію механізмів міжбюджетного регулювання та розширення фінансової автономії громад. Перспективи подальших досліджень доцільно спрямувати на розроблення інтегрованих моделей управління фінансовими ресурсами територіальних громад, оцінювання ефективності нормативно-правових інструментів і формування інноваційних підходів до зміцнення фінансової стійкості громад в умовах воєнної нестабільності та післявоєнної трансформації економіки України.

Література.

1. **Панчишин Б.І.** Нормативно-правове забезпечення фінансування розвитку територіальних громад. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2024. Том 35(74) № 1. С. 146-150. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.1/25>.
2. **Крушельницька Т.А.** Передумови створення фінансової основи самодостатніх територіальних громад. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 4(18). С. 129-140.
3. **Анашєва Є.А.** Проблемні питання правового забезпечення дохідної частини бюджетів об'єднаних територіальних громад. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2019. Випуск 4 (44). С. 102-107. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.4\(44\).199695](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.4(44).199695)
4. **Шуст О.А., Варченко О.М., Крисанов Д.Ф., Герасименко І.О., Драган О.О., Ткаченко К.В., Зубченко В.В.** Фінансова спроможність територіальних громад України в умовах війни. *Економіка та управління АПК*. 2024. № 2. С. 6-30. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2024-193-2-6-30>.
5. **Кириленко О., Баранець Я.** Досвід забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. Випуск 3. С. 54-68.
6. **Возняк Г.В., Патицька Х.О.** Фінанси територіальних громад України в умовах поширення пандемії: проблемно орієнтований аналіз з урахуванням поведінкових аспектів». *Економіка України*. 2021. № 6. С. 78-98. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.06.078>.
7. **Сембер С.В., Чубарь О.Г., Машіко К.С.** Теоретичні підходи до визначення сутності фінансової спроможності та фінансових ресурсів територіальної громади. *Регіональна економіка*. 2015. № 3(77). С. 81-90.
8. **Джегур Г.В.** Фінансова спроможність громад: особливості в умовах сучасних викликів. *Публічне урядування*. 2024. № 3 (40). С. 58-71. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-3\(40\)-8](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-3(40)-8).
9. **Zhuk O., Hoi N.** Tax policy formation in the context of European integration processes. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2023. Vol. 10. No. 2. P. 69-76. DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnu.10.2.69-76>.
10. **Жук О.І., Гой Н.В., Драбчук Н.Ю.** Ефективність прийняття управлінських рішень в органах місцевого самоврядування в умовах війни: аналіз та комунікація. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 12(40). С. 80-90. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12\(40\)-80-90](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12(40)-80-90).
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

References.

1. Panchyshyn, B.I. (2024). «Regulatory and legal support for financing the development of territorial communities». *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Publichne upravlinnia ta administruvannia*. Vol. 35(74) № 1. pp. 146-150. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.1/25>.
2. Krushel'nyts'ka, T.A. (2015). «Prerequisites for creating a financial basis for self-sufficient territorial communities». *Aspekty publichnoho upravlinnia*. № 4(18). pp. 129-140.
3. Anan'ieva, Ye.A. (2019). «Problematic issues of legal support for the revenue part of the budgets of united territorial communities». *Visnyk NTUU «KPI». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo*. Issue 4 (44). pp. 102-107. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.4\(44\).199695](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.4(44).199695)
4. Shust, O.A., Varchenko, O.M., Krysanov, D.F., Herasymenko, I.O., Drahan, O.O., Tkachenko, K.V., Zubchenko, V.V. (2024). «Financial capacity of territorial communities of Ukraine in wartime». *Ekonomika ta upravlinnia APK*. № 2. pp. 6-30. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2024-193-2-6-30>.
5. Kyrylenko, O., Baranets', Ya. (2020). «Experience in ensuring the financial capacity of united territorial communities». *Visnyk Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu*. Issue 3. pp. 54-68.
6. Vozniak, H.V., Patyts'ka, Kl.O. (2021). «Finances of territorial communities of Ukraine in the context of the spread of the pandemic: a problem-oriented analysis taking into account behavioral aspects». *Ekonomika Ukrainy*. № 6. pp. 78-98. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.06.078>.
7. Sember, S.V., Chubar', O.H., Mashiko, K.S. (2015). «Theoretical approaches to determining the essence of financial capacity and financial resources of a territorial community». *Rehional'na ekonomika*. № 3(77). pp. 81-90.
8. Dzhehur, H.V. (2024). «Financial capacity of communities: features in the context of modern challenges». *Publichne uriaduvannia*. № 3 (40). pp. 58-71. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-3\(40\)-8](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-3(40)-8).
9. Zhuk, O., Hoi, N. (2023). «Tax policy formation in the context of European integration processes». *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. Vol. 10. No. 2. pp. 69-76. DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnu.10.2.69-76>.
10. Zhuk, O.I., Hoi, N.V., Drabchuk, N.Yu. (2024). «Effectiveness of administrative decision-making in local self-government bodies in wartime: analysis and communication». *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*. № 12(40). pp. 80-90. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12\(40\)-80-90](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12(40)-80-90).
11. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy. (1997). [On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine]. № 280/97-VR dated May 21, 1997. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

Abstract.

Maliborskyi P., Hoi N. Regulatory and legal framework for public management of the financial and budgetary capacity of local communities in Ukraine.

The article presents a scientific study of the regulatory and legal support for the public management of the financial and budgetary capacity of territorial communities in Ukraine in the context of decentralization and modern transformation processes. It is established that the regulatory and legal framework, which includes the Constitution of Ukraine, the Budget and Tax Codes, laws on local self-government, and the state budget, forms the institutional foundations for the functioning of local finances and determines the opportunities for community development. It is proven that financial decentralization contributed to the expansion of the revenue base of local budgets, increasing the financial autonomy of territorial communities and the efficiency of resource use. At the same time, problems associated with uneven financial support, dependence on transfers, and the instability of the regulatory and legal environment were identified. It is substantiated that improving regulatory and legal support should aim to increase the stability of legislation, the transparency of the budget process, the effectiveness of intergovernmental relations, and the development of financial planning and control tools. The feasibility of implementing innovative financial instruments, in particular public-private partnerships, grant financing, and digital management technologies, has been determined. It has been summarized that effective regulatory and legal support is a key prerequisite for strengthening the financial and budgetary capacity of territorial communities, increasing their competitiveness, and ensuring sustainable socio-economic development in the face of modern challenges. It has been proven that an important direction for increasing the efficiency of public management of financial resources is the implementation of medium-term budget planning, the program-target method, and the digitalization of budget processes, which ensures greater justification of management decisions, greater transparency in the use of funds, and greater accountability of local government bodies. It has been established that integrating digital tools into the community financial management system optimizes the budget process, reduces administrative costs, and improves the quality of public services.

Keywords: public administration, sustainable development, region, regulatory framework, capacity of territorial communities, public administration system, development of territorial communities, reform, financial and budgetary capacity, tax revenues, community income, expenses.

Стаття надійшла до редакції / Received 14.12.2025 Прийнята до друку / Accepted 29.12.2025 Опубліковано / Published 19.01.2026

Бібліографічний опис статті:

Малиборський П.В., Гой Н.В. Нормативно-правове забезпечення публічного управління фінансово-бюджетною спроможністю територіальних громад в Україні. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2026. № 1. С. 62-66.

Maliborskyi P., Hoi N. Regulatory and legal framework for public management of the financial and budgetary capacity of local communities in Ukraine. *Actual problems of innovative economy and law*. 2026. No. 1, pp. 62-66.

